

Prof. Dr. Ahmet Özcan ile Türkiyat'ın Dünü, Bugünü ve Yarını Hakkında
Söyleşi

PROF. DR. AHMET ÖZCAN İLE TÜRKİYAT'IN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI HAKKINDA SÖYLEŞİ

Söyleşi: Ahmet Serdar Arslan *

A.S.A.: *Sayın hocam, öncelikle söyleşi teklifimizi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederiz. Türkiyat Enstitüleri içinde en genci olan Çankırı Karatekin Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü 2010 yılından beri faaliyetlerine devam etmektedir. Siz de Türkiyat Enstitüsü Müdürü olarak daha önce görev yaptınız. Biz de tecrübelerinizden faydalanmak için sizinle Türkiyat Enstitülerinin dünü, bugünü ve yarını hakkında söyleşi yapmak istedik. Dilerseniz sorularımıza başlayayım. Sayın Hocam, bir Türkiyat Enstitüsünün çalışma alanı ve kapsamı nelerdir?*

A.Ö.: Öncelikle şunu belirteyim. Üniversitemizde bulunan Türkiyat Enstitüsü müdürlüğümüz pandemi dönemine denk geldi. Geçmişte oldukça yerel nitelikli birkaç sempozyum ve konferans dışında bir faaliyeti olmamıştı. O da birkaç kişilik gayretin ürünüydü. Biz de bunların daha ötesine geçemedik ama bu sürede bu enstitünün eğer kurumsallaşması gerekiyorsa diğer enstitülerle benzer ve farklı misyon- vizyonunun ne olması gerektiği üzerinde düşüncelerimizi bir avuç arkadaşımızla paylaşabildik. Üniversitemiz için enstitünün anlamı, bu enstitünün ulusal ve uluslararası alana doğru açılım yapabilmesi için gerekli yapılanmanın nasıl olması gerektiği üzerine düşünceler geliştirdik, paylaştık, ama bunları uygulamak için gerekli lojistik imkân ve buna bağlı olarak kurumsallaşmayı sağlayacak fırsatı bulamadık. Yaptığımız müdürlük gibi bu söyleşiye vereceğimiz cevaplar da biraz hazırlıksız yakalanmış olmamızın etkisiyle olacaktır.

Türkiyat Enstitüsünün çalışma alanı ve kapsamı denildiğinde somut örneklerden yola çıkmak gerekir. Türkiye'deki enstitüler üzerinden düşündüğümüz zaman bu anlamda birbirine benzeyen

* Ar. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Çankırı/ Türkiye, a.serdararslan@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3395-1892.

Prof. Dr. Ahmet Özcan ile Türkiyat'ın Dünü, Bugünü ve Yarını Hakkında
Söyleşi

yapılar görülüyor ancak kapsamı farklılaşabiliyor. Fuat Köprülü'nün kurduğu ilk Türkiyat Enstitüsüne baktığımız zaman onun kapsamı içerisinde Türk tarihi, Türk halk edebiyatı, edebiyat tarihi, sanat tarihi gibi yani Türk kültürü ile ilişkilendirilebilecek, birçok hedefi olan ve bu amaçla açılarak bunları hedefi haline getirmiş bir enstitü görüyoruz. İnterdisipliner bir yapısı var. Bütün Türkiyat Enstitüleri de bu mantıkla kurulmuştur. Tabii ki bazı yanlış algılar da oluyor. Türkiyat, eski bir isim. Türkiyat denildiği zaman popüler bir algı olarak sadece Türk dili ve edebiyatı, Türk dili ile ilgili bir şey algılanıyor. Kendi geleneklerini oluşturması anlamında ilk Türkiyat Enstitüsüne bakıldığında bundan farklı olduğunu görüyoruz. Sonradan Türkiyat Enstitülerine veya benzer enstitülere baktığımız zaman daha çok Orta Asya merkezli bir faaliyet alanını içerisine almıştır. Merkezini ve yönünü o tarafa çevirmiştir. Türkiye sınırları dışında ise daha çok bugün Rusya'nın hâkimiyet sınırları içerisindeki Türklerin yaşadığı bölgeler üzerinden Türkiyat şekillenmiştir. Oysa mesela ilk Türkiyat Enstitüsüne bakıldığında Fuat Köprülü'nün bir halk edebiyatı ansiklopedisi denemesi, Melamilik üzerine ve Bektaşilik tedkikleri gibi konuları da Türkiyat Enstitüsü çalışmaları içerisine dâhil etmiştir. Ama şimdiki çalışmalar benim gördüğüm kadarıyla ağırlıklı olarak Türk dünyası kavramı üzerinden gitmiştir. Yeni kurulan enstitüler ve adı enstitü olmasa da benzer çalışmalar yapmaya aday merkezlerin de taklit ettiği bir görünümdür bu.

A.S.A.: *Peki hocam, Türkiye'de Türkiyat Enstitülerinin tarihi süreçteki gelişimi konusunda neler söyleyebilirsiniz? Özellikle değinilmesi gereken bir nokta var mı? Nasıl ilerledi yahut nasıl ilerlemesi gerekirdi?*

A.Ö.: Türkiyat Enstitüleri, üniversitelerin gelişimi ile doğru orantılı olarak değerlendirilebilir. Biliyorsunuz, ilk Türkiyat Enstitüsü Darülfünun'a bağlı bir enstitü olarak kuruldu. Bu enstitü varlığını daha çok yayınları üzerinden dışa vurdu, o zamanki imkânlar şartlar dâhilinde. Daha sonraki yıllarda şu anda adı Türkiyat Enstitüsü olmasa da Ege Üniversitesindeki Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat'ın farklı bir

Prof. Dr. Ahmet Özcan ile Türkiyat'ın Dünü, Bugünü ve Yarını Hakkında
Söyleşi

açılımı oldu. Hem görüntü hem kurumsal yapı hem de oraya aktarılan imkânlar itibariyle oldukça iyi görünen bir enstitü. Benzer şekilde İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ilk enstitü olmasına rağmen aynı oranda geliştiğini söyleyebilir miyiz? Çünkü tarihsel arka planı olmasına rağmen oraya gerekli önem yeterince verilmiş midir? Bu tartışmalı bir şey. Ama bir Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, yakın tarihli olsa da eski enstitülerden sayılır. Mesela oraların planlanma şekli, kuruluş ve kadrolaşma şekli, araştırma ve çalışma şekli Türkiyat Enstitüsünün mantığı içerisinde vizyon itibariyle gelişmiş bir görüntü arz ediyor. Bunun dışında Konya'da, Erzurum'da, Çankırı'da da Türkiyat Enstitüleri var ki Çankırı üniversite olarak kuruluşu ve kurumsallaşması itibariyle çok daha yeni. Türkiyat Enstitüsü bu üniversiteler için çok büyük bir şans. Çünkü esas bilimsel faaliyet lisans öğretimine odaklanmış yükseköğretimin taleplerinin dışında, doğrudan doğruya kendi kadrosu ve imkânlarıyla bilimsel faaliyetin kontrol edilebileceği yerlerin enstitüler ve merkezler olması lazım. Ama merkezler bu anlamda aynı şansa çok sahip değiller. Özellikle tarih, edebiyat, kültürel türünden merkezler, istisnai merkezler olabilir ama genel olarak tabeladan ibarettir. Ama enstitüler bu bilimsel faaliyetin bağımsızca yürütülebileceği, kendine ait bütçesi olan önemli kurumsal yapılarıdır. Ancak üniversiteler içerisinde bu yapıyı ne derecede bilimsel faaliyetin içerisinde kullanabilirler? Dışa vuran görünümleri tabi ki en iyi yapılan faaliyet dergi üzerinden gidiyor, sempozyum, konferans gibi bu tür çalışmalarla... Ama enstitülerin dışarıdaki diğer enstitülerle ne derece bir ilişkisi var?

A.S.A.: *Yani hocam, günümüzde Türkiyat Enstitülerinin çalışmalarının durumu ve geldiği noktayı nasıl yorumlarsınız?*

A.Ö.: Daha önce de belirttiğim gibi üniversitelerin enstitülere bakış açısıyla doğru orantılı görmek lazım. İşte elbette yapısal anlamda kadrosuyla, ilgilendiği alandaki nüfuzuyla bazı enstitülerin daha aktif olduğu ve misyon, vizyonlarına uygun hareket ettikleri üniversitenin de vizyonuyla doğru orantılı

Prof. Dr. Ahmet Özcan ile Türkiyat'ın Dünü, Bugünü ve Yarını Hakkında
Söyleşi

görülmektedir. Bazılarının neden daha eski olmasına rağmen sadece dergi yayıncılığı üzerinden kendini gösterebildikleri ise ayrıca bir soru işaretidir. Tabii bu gecikmenin değişik nedenleri olabilir. Bir araştırma enstitüsünün, bu araştırma enstitülerinin kuruluşları oldukça zor, kurulmasına rağmen misyon ve vizyonlarına uygun bir sonuç alıp almadıkları faaliyetleri içerisinde ölçülebilir... Araştırma enstitülerinden ziyade doğrudan lisansüstü eğitimlerin yer aldığı sosyal bilimler, fen bilimleri gibi alanlarda enstitüler bizde çoğunluktadır. Araştırma enstitülerine çok sıcak bakılmadığı zaten görülen bir şey. Oysa yükseköğretim içerisinde öğrenci yoğunluğundan dolayı ilgili lisansüstü öğretimi yapan yerlerin faaliyetlerini kurumsal bir vizyon ile ilişkili hale getirebilme şansı daha zor. Araştırma enstitülerinde bir ihtimal lisansüstü öğretimi yapılarak daha çok bilgiye odaklı, bilimle ilgili veya ilgili araştırma enstitülerinin bilginin toparlanacağı, paylaşılacağı, yeni fikirlerin ortaya çıkacağı ve araştırma anlamında yeni stratejilerin ortaya çıkacağı bir yapıda olması bekleniyor. Türkiye'de bu tarz enstitülerin gelişmiş olduğu söylenemez. Ancak Türkiyat Enstitüleri içerisinde Türkiye'nin yakın zamandaki politikalarına ve gelişmelere uygun bir şekilde açılım yapma şansı çok daha fazla. Yani bu anlamdaki hedef olarak gördükleri coğrafya, tarihsel alan, dil alanı vb. alanlarla ilgili araştırma yapma imkânları enstitülerin önünü açan bir durum. Yani görünüş itibarıyla durum bu... Ancak uygulamada benzer bir yapının içerisinde bulunuluyor mu? Bunu başka şekillerle test ederek öğrenebiliriz. Mesela bu tür enstitülerde ilgilenilen coğrafyalar üç, beş ay kalmayla bir sene kalmayla anlaşılabilir yerler değil. Bu coğrafyalarla ilgili orada öğretimini görmüş, orada yaşamış, oranın kültürel altyapısını bilen araştırmacı istihdamı yaratılabildi mi? Yani bunların hepsi sonuçlarına bakılarak anlaşılabilir şeyler.

A.S.A.: *Peki hocam, dünyada Türkiyat araştırmalarıyla, genel anlamda Türkiyat üzerine, yapılan çalışmalarla ilgili neler söyleyebilirsiniz?*

A.Ö.: Yani herkesin kabul ettiği bir şey var. Türkiyat Araştırmalarında Türkiye önemli bir merkez. Mesela

Prof. Dr. Ahmet Özcan ile Türkiyat'ın Dünü, Bugünü ve Yarını Hakkında
Söyleşi

Azerbaycan'da 1926'da Bakü'de bir Türkoloji Kurultayı yapıldı. Türkiye'nin bu işin merkezi haline gelmesi yönünde attığı adımlar vardı. Ama tam istenilen neticeler elde edilemedi. Zaten daha sonraki dönemlerde Türkiyat araştırmalarına esas zemin teşkil eden bölgelerde ancak dışarıdan bakışlarla araştırmaya müsaitti. O yüzden o alanlarla ilgili akademik ve politik bilginin dışındaki bilgilerin son 30 yıla ait olduğunu söylenebilir.

Şunu da düşünmek lazım Türkiye'de belirli bir zamana kadar araştırma yapabileceğiniz kurumsal yapıları üniversiteler olarak düşündüğümüzde zaten çok fazla üniversite yoktu. Üniversitelerin ilgili bölümleri de geç tarihlerde kuruldu. Mesela Tarih bölümü üzerinden düşündüğümüzde 70'li yılların başına kadar aktif haldeki bölüm sayısı ikiye geçmiyor. Yani belirli bir zamana kadar bir avuç akademisyen ile enstitüleşmiş ya da merkez haline dönüşmüş bir avuç sivil kuruluşun yaptığı araştırmalardan ibaretti ama belirli bir dönemden sonra toparlandı ve daha aktif bir yapıya dönüştü. Ancak yine de bütün bunlara rağmen istenilen, arzu edilen şeyler yapılabildi mi? Üzerinde düşünmek lazım.

A.S.A.: *Hocam, zaten bahsettiniz ama bir diğer sorum da bunlarla ilgiliydi. Dünyada ve Türkiye'de var olan çalışmaları kıyasladığımızda ortaya çıkan en belirgin özellikler nelerdir?*

A.Ö.: Daha önce söylediğimiz gibi Türkiye'de üniversite gelişimiyle modern araştırma kurumlarının kuruluşuyla ilgili bir durum. Türkiyat araştırmalarına ilham kaynağı olan ülke, ilk çıkışı itibariyle öncelikle Türkiye değil. Sonraki yıllarda buraya ekleniyor. Hatta belirgin yerlerde mesela şarkiyat araştırmalarının özellikle oryantalist faaliyetlerinin bu anlamda katkısı olduğunu görüyorsunuz. Burada da Batı Avrupa'da başlayan, işte, Rusya'daki şarkiyat araştırmalarının katkısı olduğunu görüyorsunuz. Özellikle Rusya'daki araştırmaların doğrudan doğruya etki edilemeyen, girilemeyen o zemin içerisinde birçok anabilim dalını ve alt disiplini destekleyebilecek malzemeyi sunduklarını görebilirsiniz.

Prof. Dr. Ahmet Özcan ile Türkiye'nin Dünü, Bugünü ve Yarını Hakkında
Söyleşi

A.S.A.: *Peki hocam, sizce bir Türkiye Enstitüsünün gelişimi için neler yapılmalıdır?*

A.Ö.: Bir Türkiye Enstitüsünün gelişimi için; eğer yeni kurulmuş bir enstitüden bahsediyorsak işte Çankırı'daki gibi... Amaç Türk kültürünü, Türk tarihini, Türk edebiyatını araştırmaksa az sayıdaki diğer enstitülerin ve enstitü dışındaki diğer bölümlerin işbirliği gerekiyor. Türkiye araştırmaları denildiğinde büyük ölçüde faaliyet alanı bugün Türk dünyası, tam sınırları tanımlanmamış olsa da, o zemin üzerinden hareket ettiği görülüyor. Bunu hem yaşayan zaman hem de geçmiş zaman üzerinden değerlendirdiğimizde bakış açısının şu olması lazım: Osmanlı Devleti, bir Türk imparatorluğu, Türk devletiydi. Bunun nüfuz alanları, Türk kültürü, Türk dili, idarî yapı, hukukî boyutu, folklorik olarak iz bıraktığı yerler, Türkiye Enstitülerinin geleneksel araştırma alanlarının dışında kalan yerleri de kapsıyor. Bu açıdan işte Osmanlı'nın nüfuz ettiği yerleri, siyasal sınırlarının ötesine de taşabileceği şeklinde düşündüğümüzde Afrika'nın kuzeyinde daha belirgin olmak üzere Afrika'yı, daha belirgin olarak Orta Doğu'yu, Balkanlar'ı, hatta Akdeniz dünyasını... Ama burada belki Türkiye ile ilişkilendirilebilecek bir Türk topluluğuna rastlayamazsınız ama orada Türk kültürünün izlerine rastlarsınız. Türk kültürünün nüfuz ettiği, gittiği yerlerdeki her türlü anlamıyla araştırmalar nasıl yapılacak? Onlar Türkiye araştırmalarının dışında mı kalıyor?

A.S.A.: *O zaman hocam Türk kültürünü tanıtmak, uluslararası işbirliği içine dâhil etmek ya da kültürel, sosyal dostluklar geliştirmek de Türkiye Enstitülerinin amaçlarındandır, diyebilir miyiz?*

A.Ö.: Şimdi bu bilimsel faaliyet çerçevesinde yapılabilir. Az önce söylediğim gibi Türkiye araştırmalarının geleneksel yönelimi daha çok Avrasya odaklı ancak yeniden yapılanan bir vizyon ve misyon değişikliği açısından araştırma bölgelerinin Türk kültürünün yayıldığı, hâkim olduğu izleri de taşıması lazım. Mesela Hindistan'da Türk imparatorluğundan çok bahsederiz. Türkiye Enstitülerindeki çalışmalarda Hindistan ne

Prof. Dr. Ahmet Özcan ile Türkiyat'ın Dünü, Bugünü ve Yarını Hakkında
Söyleşi

derece var? Buna bakmak lazım. Afrika'da, Mısır'da veya Cezayir'de de... Bunlar, Osmanlı araştırmaları içerisinde falan yapılıyor ama Türkiyat çalışmalarını interdisipliner bir araştırma alanı olarak düşünürsek o zaman buralarda belki doğrudan doğruya siyasal yahut sosyolojik anlamda bir topluluk bulamasak bile Türk kültürünün kültürel mirasını bulabilirsiniz, ya da dil yadigârlarını, folkloraya yansımış olan kısımlarını bulabilirsiniz. Ama bu bölgelerde aynı zamanda araştırma faaliyeti yürüten insanlarla işbirliği de kurulabilir. Bu işbirliği sadece oraya ziyaretler şeklinde değil, bu bölgelerde de Türkiye ile ilişkili Türkiyat araştırmalarını teşvik edecek bir kapıyı da açmak lazım.

A.S.A.: *Peki hocam, Türkiyat araştırmaları kapsamında özellikle işbirliği yapılacak ülkeler, milletler, topluluklar hangileridir? Yoksa hepsi eşit derecede mi önemlidir?*

A.Ö.: Aslında Türkiyat Enstitülerinde yapılan çalışmaların tarihî bunları işlemekte. Ama ben burada Türk dünyası ya da Türkî topluluklar kavramıyla örtüşen Avrasya coğrafyasının dışında da Ortadoğu'dan Afrika'ya, Balkanlara, Yemen'e, bir anlamda Osmanlı'nın nüfuz ettiği daha önceki araştırmaların dışında kalmış alanlara, orada herhangi bir Türk topluluğu bulunmasa bile orada bırakmış olabileceği izlerin araştırılması ve bu yönde yeni çabalarla bunların da gösterilmesinden yanayım. Çankırı'daki enstitünün de böyle bir açılım yapabileceğini düşünerek müdürlüğüne talip olmuştuk. Araştırma coğrafyası olarak düşündüğümüz ülkelerdeki Türk tarihi, kültürü, Türkiye'yle ilgili araştırma yapan bölümler, birimler, merkezler, enstitüler varsa onlarla da mutlaka bir işbirliğinin yapılması lazım.

A.S.A.: *Bu bağlamda, diğer milletlerin Türk kültürüne yönelik ilgilerini de Türkiyat araştırmalarına dâhil edebilir miyiz? Yani sadece bizim oradaki etkilerimiz, izlerimiz değil aynı zamanda nasıl görüldüğümüz de araştırma kapsamına girer mi?*

A.Ö.: Tabii ki girebilir. Yani bunları mukayeseli olarak görmedikten sonra, tek taraflı baktıktan sonra işin esas, ana

Prof. Dr. Ahmet Özcan ile Türkiyat'ın Dünü, Bugünü ve Yarını Hakkında
Söyleşi

görünümünü fark etmek mümkün değil zaten. Tek taraflı bir şey olmaz.

A.S.A.: *Hocam biraz da yayınlardan bahsedelim. Türkiyat araştırmaları kapsamında yapılan yayınları nasıl değerlendiriyorsunuz?*

A.Ö: Dediğim gibi, aslında geç ama zamanında büyük heyecanla başlamış. Akademik anlamdaki üretimi Türklerin tarih sahnesine çıkışıyla ilişkilendirilse ya da Türklerin yeryüzündeki hareketi ile ilişkilendirildiğinde onunla mütenasip bir üretimin olduğu söylenemez. Yani burada hala çok daha fazla araştırmayı bekleyen konu bulunmaktadır. Maalesef dil ve tarih merkezli konular çok fazla belirli kanaatlerin etkisinde, popüler kanaatlerin etkisinde kalmıştır. Akademik çalışmalarda bile bunların izleri görülmektedir. Yani mesela az önce söylediğim gibi Türkiyat araştırmalarında eğer söz konusu olan Türk tarihi ise Türklerin Avrasya'ya, Doğu Avrupa'ya uzanan çizgisi izlerinde yapılan araştırmalarda üretilen bilginin ne kadarının Türk akademisyenlere ait olduğu üzerinden düşünülmesi lazım. Mesela bu anlamda arkeolojisi ne derece gelişmiştir? Türkiye, arkeoloji açık hava müzesi gibi bir yer. Ama Türkiye'deki arkeoloji faaliyetlerinin ya da eğitimin içerisinde bu bahsettiğimiz dünya ile ilgi ne kadardır? Yani Türkiye'den arkeolog sıfatını kullanarak o bahsettiğimiz bölgelerde işbirliği yapabilen var mıdır? Varsa kaç kişidir? Ya da Türkiyat Enstitülerinde arkeoloji ile ilgili bir anabilim dalı var mıdır? Yani bu Türkiyat araştırmaları 100 sene önce kuruluşu itibarıyla sadece şu, şu konular üzerinden kuruldu diye bugün de orada kalması mı gerekiyor? Erken dönemlerde yazıyla temas edilemeyen konularda başka disiplinlere ihtiyaç varken bu işin arkeolojik ilgisini o tarafa kaydırabilecek Türkiyat Enstitüleri bünyesinde bir şey var mıdır? Sanat Tarihi ile ilgili, sanatla ilgili çalışmalar falan var ama bu konularla ve bölgelerle ne derece ilgilidir?

A.S.A.: *Hocam, şimdi farklı bir soru sormak istiyorum. Sizce Türkiyat araştırmalarında özel sermayenin yahut kuruluşların bir rolü olabilir mi? Yani bir işbirliği mümkün müdür?*

Prof. Dr. Ahmet Özcan ile Türkiyat'ın Dünü, Bugünü ve Yarını Hakkında
Söyleşi

A.Ö.: Yani araştırmalarla ilgili şimdi özel sermaye denildiğinde, hep resmî yapıların içerisinde olduğu için kendi yasaları içerisinde. Bildiğimiz kadarıyla bir fon ve para desteği vardır. Bu anlamda dışarıdan bir destek imkânı da yok diye biliyorum. Bu kurumlar dışarıdan kaynak alamıyor. Ama daha büyük mevcut yapılar dışında başka kurumlara projeler halinde, işbirliği yapılabilir yahut destek alınabilir. Ama bu desteği alması için, dışarıdan böyle bir ilgi görmesi için belki üretilen bilgi anlamında bir entelektüel dilinin, günlük hayata yansıyan bir dilinin olması lazım. Bilgi aktarımının belirli bir dile dönüşüp o hareketin içerisine katılması lazım. Kurumların özel sermaye ile işi olmaz. Kurslar verebilir ya da belki ortak araştırmalar yapılabilir.

A.S.A.: *Hocam aslında sorduğum soru, Türkiyat araştırmaları kapsamında yapılan araştırmaların toplumların gündelik hayatına değmesi ile ilgiliydi. Özel sermayeden kastettiğim, bir araştırma sonucu bir Türk motifinin tespit edilip kullanılması gibi?*

A.Ö.: Bir kültür endüstrisi, turizm faaliyetine dönük gibi... Mesela biz Türk dilleri diyoruz ama bu lehçeleri öğrenme sadece yükseköğretimde yapılıyor, o da ilgili alanlarda. Bugün Türk dünyasından bahsedilirken genellikle bürokratik düzeyde gidiyoruz. Öyle karşılıklı bir iletişim olabilmesi için serbest piyasa içinde iş adamları düşünüldüğü zaman bu ilişkiler turizm üzerinden kurulamıyor. Yani bu sempati alanı oluşturmaktır. Sempati alanını muhayyel düzeyden çıkarıp somut düzeye getirmektir. Böyle bir ilişki için tabi bir de siyasal sistemin de buna ne derece müsait olup olmadığı önemlidir. Şimdi biz hep Orta Asya'dan geldik, deriz. Ama bu anlamda belki spesifik olarak Türkiyat ile ilgili çalışanlar bahsettiğimiz bu coğrafyaları görmüştür. Ama Türk tarihini geniş bir yelpazede aldığımız zaman, Türklerin tarih sahnesindeki yerini, çoğu insanın bu dünyalarla teması olmamıştır. Yani gidip, görmek, gezmek, buralarda kalmak ve yaşamak... İşte Özbekistan bu anlamda, medeniyet ve kültürel anlamda çok fazla eseriyle, mesela mimarî eserleriyle ve orada tarihte kurulan devletleriyle; Hindistan, orada kurulan devletleri ve Türklere ait izleriyle

Prof. Dr. Ahmet Özcan ile Türkiyat'ın Dünü, Bugünü ve Yarını Hakkında
Söyleşi

görölmeye değer, görölməsi gereken coğrafyalardır. Yani sizin dediğinizin olması için sadece bu anlamda araştırma yapan insanların sempozyum ya da bu anlamdaki gezilerinin ötesindeki bilimsel faaliyetleri dışında daha çok kitlenin, insan topluluğunun buralara karşı merakının uyanması lazım. Şimdi buralara karşı popüler düzeyde bilimsel faaliyetler var ama bu bilimsel faaliyetlerin topluma yansması çok hayali bir şey üzerinden gidiyor. Yani ne derece bu araştırma zemini üzerindeki coğrafyalara dair popüler bir bilgi, tarihine, kültürüne dair bir bilgi, okunabilir eserler var? Tabi bahsettiğimiz coğrafyaların da çoğu kendi sıkıntıları olan coğrafyalar.

A.S.A.: *Sayın hocam, sorularım bitti. Çok teşekkür ediyorum. Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?*

A.Ö.: Son olarak, bütün enstitülerin ve bağlı oldukları üniversitelerin bilgi merkezi olarak kütüphanelerini düşündüğümüzde Türk dünyası içerisinde yeterli kitaplıkları, kütüphaneleri, ilgili faaliyeti yürütebilecek veri tabanları var mıdır? Yani bu enstitülerin sayısı çok değil. Veri tabanlarını içerecek şekilde merkezî bir yapı var mıdır? Haydi geçmiş dönemlerde olanlar olabilir. Varsa yeterli midir? Birçok ülkeden bahsediyoruz. Bu ülkelerin zamanında bağımsızlıkları da yoktu. Kendi ülkeleri içerisinde araştırmalar, çalışmalar yapıldı. Bunların Türkçeye ve kütüphanelerimize yansması ne derecededir? Veri tabanı olarak merkezî, daha kolay bulunabilir bir yerde olduğu söylenebilir mi? Ya da bir enstitümüz var, burada Türkiyat faaliyeti ister birincil ister ikincil şekilde bir vizyon veya yön değişikliği olsun, mevcut yöne bakıldığında bu enstitüyü yaşatabilecek, ilgili dilleri bilen, ilgili alanlarda araştırma yapabilecek kadrolar var mı? Bunlar hep soru olarak sorulması gereken sorulardır.

A.S.A.: *Kıymetli hocam, vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ederim.*